

Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Yöntem/Teknik	Açıklama
Anlatım	Öğretmenin merkezde olduğu yöntemlerin başında gelir. Öğretmenin konuyu aktif olarak anlattığı, öğrencinin ise pasif dinleyici olduğu bir yöntemdir. Bu yöntemle ders; rapor, betimleme ve açıklama şeklinde işlenir. Etkili olması için kısa süreli olmalı, uzun anlatımlardan kaçınılmalıdır. Dersin tamamını anlatımla yürütmek sağlıklı sonuçlara götürmez. Öğrencilerin alternatif beceriler geliştirmelerini desteklemez. İyi bir ön hazırlık yapılmazsa, verimsiz bir çabaya dönüşür.
Altı Şapkalı Düşünme	Altı şapkalı düşünme tekniğinde, bir konuya farklı açılardan bakma esas alınmaktadır. Bireyler aynı olay karşısında farklı düşünme yaklaşımlarını geliştirebileceklerini öğrenirler, empati yeteneğini geliştirirler. Değişik açıdan düşünmelere yer verdiği için ortaya atılan konunun her yönden irdelenip, kararların doğru verilmesine olanak sağlar. Bu teknikte, öğrencilere tartışmaları için bir konu verilir. Her grup farklı renkteki şapkanın gerektirdiği düşünce biçimini ortaya koymaya çalışır. Her grup, tartışılması istenen konuya, kendi başında var olduğunu düşündüğü şapkanın gerektirdiği yönde yaklaşır. Bu tekniğin uygulanmasında önemli olan öğrencilerin kendi görüş ve düşüncelerini tespit etmek değil, bir konuya farklı açılardan bakabilme becerisinin kazanılmasıdır. Öğretmen bu amacın dışına çıkmamalıdır. Şapka renkleri ve temsil ettiği düşünce biçimleri: • Beyaz şapka: (Tarafsızdır). Ortaya konan soruna ilişkin taraf tutmadan net bilgi ve raporlar ortaya koyar. • Kırmızı şapka: (Duygusaldır). Öfke, tutku, duygu, duygusal bir bakış açısını ifade eder. • Siyah şapka: (Karamsardır). Olumsuzluklar, riskler, dezavantajları ifade eder. Bir şeyin niçin yapılmayacağını görür. • Sarı şapka: (İyimserdir). Olayların olumlu yönlerine odaklanır; avantajları ve faydalı yönleri düşünür. • Yeşil şapka: (Yaratıcıdır). Olaylara yeni ve farklı çözüm yolları bulmaya çalışır. • Mavi şapka: (Değerlendirici ve karar vericidir). Olayı tüm olası yönleriyle gören ve değişkenleri kontrol altında tutan bir bakış açısıdır. Düşünceler sistematize edilir.
Analoji / Metaforla Öğretim	Soyut konu ve kavramları somut nesnelere benzeterek öğrenmeyi sağlayan bir yoldur.
Anlam Çözümleme Tabloları	Anlam çözümleme tablosu öğrencilerin aktif olarak derse katılmalarını sağlayan bir yöntemdir. Öğrenciler, iki boyutlu bir tablo üzerinde çalışarak öğrenirler. Örneğin, tablonun bir boyutunda hayvanlar diğer boyutunda da besinler yer alıyorsa, öğrenciler hayvanların besin maddelerini (kesişim noktalarında) işaretleyerek öğrenme fırsatı elde ederler.
Benzetişim (Simülasyon)	Gerçekte tehlikeli, erişilmesi zor ve pahalı olan durumları, gerçeğine çok benzeyen modeli üzerinde çalışarak öğrenmeyi ifade eder. Örneğin uçak pilotları ve astronotlar uçaklara ve uzay araçlarına binmeden önce, gerçeğine çok benzeyen sanal ortamlarda uygulama yaparlar. Piyasada kimya deneylerini içeren ve gerçeğine çok benzeyen Kimya Laboratuvarı yazılımları mevcuttur. Diğer alanlarda da uygulanması olanaklıdır.

Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Yöntem/Teknik	Açıklama
Beyin Fırtınası	Beyin fırtınası, değerlendirme ya da sınırlama olmaksızın bir sorunun çözümüne ilişkin mümkün olduğunca çok çözüm yollarını elde etmek için düzenlenmiş olan bir grup çalışması sürecidir. Beyin fırtınasının amacı, öğrencilerin fikir üretmelerini sağlamak ve onların kendilerini ifade etmesini kolaylaştırmaktır. Bu teknik, üst düzey tartışma tekniği olarak kullanılır. Fırtına dönemi ve değerlendirme dönemi vardır. Başarılı bir beyin fırtınasında; değerlendirmenin sonraya bırakılması, serbest ve neşeli bir ortam yaratılması, olabildiğince çok miktarda fikir üretilmesinin sağlanması, önerilen fikirlerin gruplanması ve geliştirilmesi çok önemlidir.
Deney	Doğal olayları yapay ortamlarda taklit etmek, belirli amaçlara ulaşmak için, belli bir konuyu kavratmak için kurulan belirli düzeneklerle çeşitli bilgiler edinerek, uygulayarak neticelere ulaşmayı ifade eder. Doğa araştırmacıları, bilim insanları, eğitimciler doğayla ilgili bilgileri ve kuramları doğru biçimde kurmak için deney ve gözlem gibi yollara başvurlar. Bu amaçla doğaya ilişkin bilgileri öğrencilere kazandırmak için var olan bilgi, model, materyal ve araçları okullara taşıyarak öğrencilere gözlem ve uygulama olanağı vermeye çalışırlar. Laboratuardaki deneysel çalışmalar “deneyelim ve görelim” düşüncesine dayalıdır.
Drama	Öğrencilerin bir beceri ya da durumu sınıfın önünde canlandırarak öğrendikleri bir yöntemdir. Yaşayarak bilgi edinmenin yanı sıra, sözel ifade gücünün gelişmesi ve toplumsallaşmanın sağlanmasında da önemli yararı bulunmaktadır. Yaratıcı, üretken, yaratıcı kararlar alabilen, değişik olmaktan ve değişiklik yapmaktan korkmayan, dilini iyi kullanan, eleştirel düşünen bireyler yetiştirmeye olanak sağlar.
Gezi	Öğrenmeyi sınıf dışına taşıyan bir yöntemdir. Öğrencileri fabrika, müze, kütüphane, çeşitli devlet kurumları, dağ, orman, göl, park, bahçe gibi yerlere götürerek oralarda doğrudan gözlem yaptırılarak bilgi edinmeyi sağlayan bir yöntemdir.
Görüş Geliştirme	Bu teknik tüm öğrencilerin küçük gruplarla değil, sınıfça katıldıkları bir çalışmadır. Çelişkili, karışık görüş içeren konular üzerinde gerçekleşen ve eğitsel düşünmeyi, başka görüşlere saygı duymayı öğretmek ve öğrencilerde görüş geliştirmek amacıyla kullanılan bir tartışma tekniğidir. Belirgin çelişkiler ve kutuplaşmış tutumlar içeren konular seçilir. “Kesinlikle Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle Katılmıyorum” ifadelerinin yazılı olduğu köşeler oluşturulur ve öğrencilerin savunduğu köşeye geçmeleri istenir. Tartışma sonunda kazanan ya da kaybeden grup yoktur. Gruplar, kişiler başta savundukları görüşü terk edip başka bir görüşe, hatta karşı çıktığı görüşe katılabilir.
Görüşme	Öğretmenin yeterli donanımına sahip olmadığı durumlarda veya belli konularda daha zengin donanımına sahip kişileri (edebiyatçı, sanatçı, tasarımcı, yazar, çizer, vs.) sınıfa getirerek, sınıf önünde geliştirilen bir konuşmayı ifade eder. Öğrencileri duyuşsal anlamda tetikleyen bir tekniktir. Bazı durumlarda öğrenciler bilgi edinmek amacıyla belli kişilerle görüşmeler yaparak, elde ettikleri bilgileri çözümleyerek öğrenebilirler.
Gösteri	Bu yöntemde, öğretmen; deney, gösteri gibi bir etkinliği sınıf önünde yapar, öğrenciler bakarak ve izleyerek öğrenmeye çalışır. Bu yöntem genellikle olanakların kısıtlı olması halinde ve tehlikeli deney ve durumların ele alınmasında uygulanır.
Gösterip Yaptırma	Bu yöntemde, öğretmen; deney, gösteri gibi bir etkinliği sınıf önünde yaparak gösterir ve sonrasında öğrencilerin yapmalarını sağlar. Öğrenciler sadece bakarak ve izleyerek değil, aynı zamanda yaparak ve deneyerek öğrenmeye çalışırlar. Bu yöntem genellikle beceri öğretiminde uygulanır. Kalabalık sınıflarda uygulanması zordur.

Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Yöntem/Teknik	Açıklama
Gözlem	Genellikle doğaya ilişkin bilgilerimizi gözlemlerimiz yoluyla edinsek de, gözlem yöntemi başka olgu ve durumlar için de kullanılır. Gözlem sonucu elde ettiğimiz bulguları zihnimizde işleyerek belli başlı genellemelere ulaşmaya çalışırız. Eğer belli hatalardan dolayı yanlış genellemelere ulaşırsak, aynı olgu ve varlıklar üzerinde tekrar gözlem yapmak gerekir.
Grup 66	Bu teknik, sınıfta oluşturulan altışar kişilik gruplar üzerinde öğrencinin dikkatinin odaklanmasında, ilgilerini çekmek için bir sorun ya da kavramın tanıtıldığı tekniktir. Adını, 6 dakikada verilen bir konuyu, 6 kişilik bir grubun tartışmasından almıştır. Grup sayısı sınıfın mevcuduna göre değişebilir. Gruplar bir dakika içinde bir lider ve sekreter seçerler. Bir dakikanın sonunda, tartışılacak sorun özetlenerek sunulur ve bu zamanla sınırlandırılır. Öğrencilere sorunun en iyi çözümü konusunda bir anlaşmaya varmaları için 6 dakika verilir. Etkinliğin en önemli özelliği, öğrencilerin tartıştıkları konuyu özetleme becerilerini kılavuzlamayı hedeflemesi gereğidir.
İşbirlikli Öğrenme	İşbirlikli öğrenme, öğrencilerin ortak bir amaç için birlikte çalışmaları esasına dayanan bir öğrenme türüdür. Farklı yetenekte olan çocuklar, heterojen gruplarda bir araya gelip, birlerine yardımcı olarak öğrenirler. İşbirliği kurma sırasında yardım etme ve yardım alma, içinde bulunduğu grup birliğinin farkına varma gibi önemli deneyimler edinilir. Böylece gelecekte iş yaşamında çok önemli bir beceri olan ekip çalışmasına yatkınlık konusunda kazanımlar gerçekleşir.
İşbirlikli öğrenme	İşbirlikli öğrenme, öğrencilerin ortak bir amaç için birlikte çalışmaları esasına dayanan bir öğrenme türüdür. Farklı yetenekte olan çocuklar, heterojen gruplarda bir araya gelip, birlerine yardımcı olarak öğrenirler. İşbirliği kurma sırasında yardım etme ve yardım alma, içinde bulunduğu grup birliğinin farkına varma gibi önemli deneyimler edinilir. Böylece gelecekte iş yaşamında çok önemli bir beceri olan ekip çalışmasına yatkınlık konusunda kazanımlar gerçekleşir.
Kavram Haritaları	Kavramların ilişkileri, kapsamı ve temel özelliklerinin şekil, grafik ve sözcüklerle, önerme ve ilkelere dayalı olarak ifade edildiği bir ilişki ağını ifade eder. Görsel yolla öğrenmeye olanak sağlar. Şu aşamalar izlenir: (1) Öğretilcek konuyla ilgili kavramlar listelenir. (2) Öğretilcek konunun adı en başa yazılır. (3) Kavramlar arasındaki ilişkiler ve genellemeler maddeler halinde yazılır. (4) Kavramlar kutucuk içine alınır. (5) Kavramlar en genel kavramdan özel kavramlara doğru veya kapsam, özellik ve ilişkilerine göre derecelenir. Derecelendikten sonra kutucuklar içine alınır. (6) İlişkiler, oklar ve ifadelerle yönlendirilir.
Kavram Karikatürleri	Kavramlara ilişkin bilgilerin düşündürücü ve tartışmaya yol açacak şekilde karikatürize edilmesiyle, tartışma ve öğrenme fırsatı yaratmayı ifade eder. Genellikle kavram karikatürlerinde bilgilerin örtük verilmesi ve çelişkilerin sunulması, dikkat çeker ve düşünme fırsatı yaratır.
Mikro Öğretim	Bu yöntem öğretmen adaylarının sınıf içindeki üstleneceği rollerini ve sınıfta uygulayacağı davranışlarını tam olarak benimseyip bunları kazanmalarını sağlamayı amaçlarsa da, farklı alanlarda yöntemin uygulanması olanaklıdır. Belli başlı becerilerin öğretiminde video ve ses kayıt cihazlarının sunduğu olanakları öğrenme ortamlarına taşımaya olanak sağlar. Öğrenci performansının kaydedilmesi ve elde edilen kaydın çözümlenerek hataların giderilmesi esasına dayanır.

Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Yöntem/Teknik	Açıklama
Münazara	Münazara, bir konu üzerinde, belli kural ve yöntemlere uyularak yapılan tartışma türüdür. Münazara, ikişerli veya üçerli iki grup öğrencinin bir fikrin, eylemin veya önerinin taraf ve karşı noktalarını ortaya koymasısıdır. Amaç bir konudaki birbirine zıt fikirleri tartışmaktır. Gruplardan birisi işlenecek konuya olumlu, diğeri ise olumsuz yönden savunmalıdır. Münazarada etkili savunmanın önemli olması gibi, belli zaman içinde konuşmak da önemlidir. Bu nedenle konuşmacılara eşit zaman dilimleri verilmelidir. Bu zaman, genellikle 5-15 dakikadır. Öğretmen münazarayı değerlendirmek için sınıfa rehberlik eder.
Öğrenme İstasyonları	İstasyonlarda öğrenme, bütün sınıfın her aşamaya (her istasyona) katkı sağlaması yoluyla bir önceki grubun yaptıklarını ileri götürmeyi öğreten öğrenci merkezli bir yöntemdir. İstasyon yöntemi ile dersin işlendiği sınıflarda 3-5 kişilik gruplar oluşturulur. Her gruba bir istasyon şefi ya da gözlemci atanır. Oluşturulan gruplar istasyonlara dağılarak her gittikleri istasyonlarda belli bir süre kalarak görevlerini icra ederler. Bütün grupların, bütün istasyonlarda çalışmaları gerekmektedir. Bütün öğrencilerin görev almaları esastır. İstasyonlarda neden sonuç değişkenlerini yazma, slogan yazma, şiir yazma, hikâye yazma, afiş hazırlama gibi etkinlikler yapılabilir. Çalışmalar sonunda ürünler sergilenir. İstasyon yönteminde öğrencilerin grupla çalışmaları, onların sosyalleşmesine katkıda bulunmaktadır.
Örnek Olay	Örnek olay incelemesi, öğrencilerin gerçek ve sorunlu bir olaya aktif olarak katılarak çözümlemeci bir bakış açısını kullanmalarını gerektiren bir yöntemdir. Sorunlu olay gerçek ya da gerçeğe çok yakın olabilir. Olayı anlatan ve gerekli verileri kapsayan bir doküman üzerinde çalışan öğrenci(ler), olayı öğrenir, verileri çözümler, sorunu değerlendirirler. Birlikte tartışarak olayın nedenine ya da çözümüne ilişkin öneriler geliştirirler. Özellikle sosyal bilimlerde pek çok konuyu, örnek olay biçiminde sınıfa getirmek olanaklıdır. Öğrenciler süreç içinde aktif konumda kalırlar ve üst düzey kazanımlar elde ederler.
Örnek Olay	Örnek olay incelemesi, öğrencilerin gerçek ve sorunlu bir olaya aktif olarak katılarak çözümlemeci bir bakış açısını kullanmalarını gerektiren bir yöntemdir. Sorunlu olay gerçek ya da gerçeğe çok yakın olabilir. Olayı anlatan ve gerekli verileri kapsayan bir doküman üzerinde çalışan öğrenci(ler), olayı öğrenir, verileri çözümler, sorunu değerlendirirler. Birlikte tartışarak olayın nedenine ya da çözümüne ilişkin öneriler geliştirirler. Özellikle sosyal bilimlerde pek çok konuyu, örnek olay biçiminde sınıfa getirmek olanaklıdır. Öğrenciler süreç içinde aktif konumda kalırlar ve üst düzey kazanımlar elde ederler.
Programlı Öğretim	Temelinde öğretimin bireyselleştirilmesi yatar. Programlı öğretim Skinner'in pekiştirme ile ilgili ilkelerinden hareketle ortaya çıkmış olan bireysel bir öğretim tekniğidir. Dayandığı temel ilkeler: küçük adımlar ilkesi, etkin katılım ilkesi, başarı ilkesi, anında düzeltme ilkesi, kademeli ilerleme ilkesi, bireysel hız ilkesi.
Proje	Proje tabanlı öğrenim, öğrencileri ilginç sorunlarla uğraşmaya ve bunun sonunda sıra dışı ürünler oluşturmaya yönlendiren bir öğretim yoludur. Öğrencilerin yaratıcılıklarını kullanmalarına olanak sağlar ve olaylara geniş açıdan bakmalarını gerektirir.

Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Yöntem/Teknik	Açıklama
Rol Oynama	Rol oynama, öğrencinin kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kişiliğe bürünerek ifade etmesini sağlayan bir öğrenme yoludur. Yöntemin başarıya ulaşması için öğrencinin yaratıcı düşünceyi kullanması gerekir. Öğrenci, gerçek rolünden ve duygularından arınarak kendini başka birinin yerine koyar. Böylece onların nasıl düşündüklerini, neler hissettiklerini ve nasıl davrandıklarını anlamaya çalışır. Bu teknikte dersin konusu ile ilgili bir sorun, durum, olay ya da fikir bir grup öğrenci tarafından diğer öğrencilerin önünde sergilenecek duruma çözüm üretilmeye çalışılır. Bazı kaynaklarda rol oynamanın, problem çözme süreci şeklinde olması gerektiği de ifade edilmektedir.
Senaryoya dayalı öğretim	Örnek olaya benzese de, senaryoda kurgusal bir yaklaşım vardır. Konu, kurgunun içine yedirilerek öğrencilere sunulabileceği gibi, öğrencilerin kendi senaryolarını üretmelerine kadar uzanabilir.
Soru-Cevap	Kullanılan farklı tipteki sorularla (birleştirici, ayırıcı, değerlendirme, bilgi isteyen, motive edici ve beyin fırtınası) öğrencinin süreç içinde daha aktif bir konuma gelse de, öğretmen merkezli yöntemlerdendir. Amaca hizmet eden ve mümkün olduğunca öğrenciyi düşünceye sevk edecek sorular sorulmalıdır. Yanlış bile olsa, öğrencilerin düşüncelerini rahat ifade etmeleri ve konuşmaları, hem öğrenmeleri hem de kendilerine güven kazanma açısından büyük önem taşımaktadır. Aynı zamanda derse katılımı düşük olan öğrencileri teşvik etmek için etkilidir. Öğretmen tüm öğrencilerle etkileşim sağlamalıdır.
Sorun (Problem) Çözme	Bir şüphe veya belirsizlikten doğan herhangi bir duruma sorun adı verilmektedir. Genellikle insan hayatında engelleyici veya rahatsızlık verici bir rolü olan sorunlar bilimsel yöntemin aşamalarıyla ele alınarak çözülürler. (a) Sorun belirlenir. (b) Sorun tanımlanır. (c) Olası çözüm yolları aranır ve hipotez geliştirilir. (d) Çözüm yolu sınanır. (e) Sınama doğru çözüme götürürse hipotez doğrulandığı için genellemeye gidilir. (f) Sınama doğru çözüme götürmezse, geriye dönülerek sınama etkinlikleri gözden geçirilir, seçilen diğer bir hipotez tekrar sınanır. Bu yöntem kişinin problem çözme, bağımsız çalışma, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme gibi yeteneklerini geliştirilir.
Sorun (Problem) Çözme	Bir şüphe veya belirsizlikten doğan herhangi bir duruma sorun adı verilmektedir. Genellikle insan hayatında engelleyici veya rahatsızlık verici bir rolü olan sorunlar bilimsel yöntemin aşamalarıyla ele alınarak çözülürler. (a) Sorun belirlenir. (b) Sorun tanımlanır. (c) Olası çözüm yolları aranır ve hipotez geliştirilir. (d) Çözüm yolu sınanır. (e) Sınama doğru çözüme götürürse hipotez doğrulandığı için genellemeye gidilir. (f) Sınama doğru çözüme götürmezse, geriye dönülerek sınama etkinlikleri gözden geçirilir, seçilen diğer bir hipotez tekrar sınanır. Bu yöntem kişinin problem çözme, bağımsız çalışma, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme gibi yeteneklerini geliştirilir.
Tartışma	Duruma göre sınıftaki bütün öğrencilerin ya da sınıfın belli bir kısmının katılımını sağlayan bir yöntemdir. Bu yöntemde, grup üyeleri tartışma konusunu çeşitli görüş noktalarına göre ele alarak tartışılır ve problem çözme ile ilgili alternatif görüşler ortaya çıkarılır. Tartışmada esas olan noktalardan biri; grubun birlikte düşünme ve düşüncelerini belli bir mantık örüntüsü içinde ifade etme çabasıdır. Öğrencilerin düşünme, ifade becerileri ve demokratik tutum geliştirmelerine katkı sağlar.
Zıt Panel	İki gruptan birinin sadece soru soran, diğerinin ise yanıt veren rollerini üstlenmesi ile olur. Bu teknik ile işlenmiş olan konuların tekrar edilmesi mümkün olmaktadır. Sınıf ikiye ayrılır. Yarısı soru soran yarısı da cevap veren grup içinde yer alır. Uygulamaya geçilmeden önce konuşmaları yönetecek lider seçilir. Her bir bölüm tekrar dört ya da altı kişilik gruplara ayrılır. Soru soracaklar sorularını tespit ederken diğerleri de kendilerine sorulması muhtemel olan sorulara cevap hazırlar. Hazırlık için 15 - 20 dk zaman ayrılır. Sorular cevaplandırılır.